

AMINTIRI DIN COPILĂRIE

Costică HÂRGĂU

Era în toamna anului 1910. Eu eram în ogradă și mă jucam cu niște băieți de seama mea când, deodată, văd doi domni la poartă. Cine erau? Era domnul profesor Ioan Bălan și cu un alt domn. Mama, cum i-a văzut, a știut de ce au venit. Au venit ca să mă înscrie pe mine la școală. Numai decît m-a luat, m-a spălat, căci eram murdar de praf și m-a primenit. Apoi m-a prezentat domnului profesor. Domnul profesor m-a înscris și a plecat, eu rămânînd în casă dus pe gânduri. Tata m-a îndemnat să nu fac și eu ca ceilalți doi frați mai mari ai mei.

Căci ei nu își dădeau deloc silința de a învăța. Se ascundeau prin case părăsite, prin râpi și veneau acasă odată cu ceilalți băieți. Tata, neștiind ce făceau ei, se pomenea cu amenzi peste amenzi.

Eu, pînă să mă duc la școală, știam să socotesc pînă la 100 la perfecție, căci mă învățase tata și cu frații mei.

În ziua de 1 septembrie 1910, m-am dus la școală. Școala era situată în casa lui moșu Ioan. Acolo, cum am ajuns, am intrat cu toți băieții de școală. După ce am intrat și ne-am așezat în bănci, mi-a venit să plîng. Domnul profesor m-a văzut și m-a întrebat de ce plîng. Iar eu, plecînd capul în jos, nu am răspuns nimic. Îmi venea foarte greu la început, dar cu timpul m-am obișnuit. Mai târziu, făcînd cunoștință cu niște băieți foarte buni, colegi ai mei ca: Grigoriu, Vasile Anton, Cureliariu, Anton, Iorgu și alții, ne potriveam de minune. Cu timpul am devenit cei mai buni școlari. Tot timpul în clasă eram la un loc și ne întrebam între noi despre lecții. Mai târziu eu am trecut în linia I de bănci, între fete.

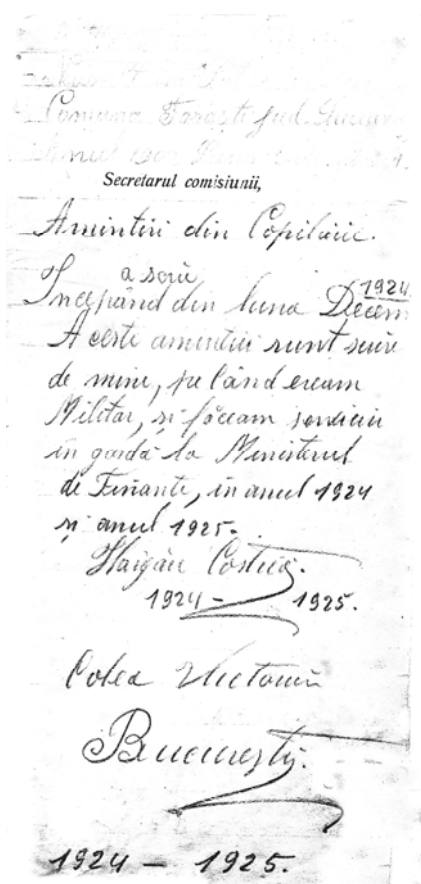
Cînd veneam acasă de la școală, mîncam și pe urmă mă apucam de cetit. Tata, în timpul acela, era bolnav. Și așa că tot timpul ceteam, mai

învățându-mă și tata unde nu știam. Cu timpul am devenit un bun cetitor. Tatii îi plăcea grozav de mult să mă asculte cum ceteam. De aceea m-a și scutit de orice treabă. Ceream cărți de povești de la domnul profesor și ceteam uneori până noaptea târziu, lângă tata, până când adormeam cetind.

Odată, venind acasă iarna pe un ger cumplit, mi-au înghețat degetele tot căzând în zăpadă. Când am ajuns acasă mâinele îmi erau înghețate. Tata, cum m-a văzut, m-a luat și mi-a înfășurat mâinile în foi de varză acră. Am stat așa până a doua zi. Și așa că mi-a trecut. Și așa s-au strecurat doi ani de zile.

Când într-o iarnă, tata a murit. După aceea eu am urmat la școală încă trei ani de zile. Când am fost în clasa a III-a, am făcut o excursiune la Costești. Iar când eram în clasa a IV-a am făcut o excursiune cu trei școli împreună la Lespezi și la Mănăstirea Probota. În Lespezi am vizitat Fabrica de sticlărie. Am văzut cum se fabrică sticlele, geamurile etc. Peste noapte am tras în comuna Probota la un cârciumar, situat chiar lângă mănăstire. A doua zi când ne-am sculat, ne-am spălat și împreună cu domnii profesori am vizitat mănăstirea. Mănăstirea e veche de

pe timpul lui Ștefan cel Mare. Acolo sunt înmormântați Petru Rareș și mama lui Ștefan cel Mare. Mănăstirea este de jur împrejur împrejmuțită cu niște ziduri colosal de groase și înalte; deasupra lor vântul depozitând cu timpul praf și fel de fel de semințe, au crescut deasupra porumb, grâu, dovleci, iarbă și multe altele. Iar prin ziduri sunt făcute găuri pe unde se băga gura tunului în timp de război. Poarta este de fer și învelită printr-o cămașă de tablă de oțel. Ea este ciuruită de gloanțe. Înăuntru, când am intrat în curtea mănăstirii, am văzut mănăstirea pe din afară. Ea este zugrăvită cu fel de fel de sfinți. În timpul luptelor ce s-au dat cu turcii, sfinții au fost batjocoriți și ciuruți de gloanțele turcilor. Ear înăuntru am

vizitat mormintele lui Petru Rareș și a mamei lui Ștefan cel Mare. După aceea am mai vizitat niște locuri istorice și pe urmă ne-am înapoiat îndărăt. Escursiunea asta am făcut-o prin luna mai.

Într-o zi, venind de la școală, găsesc la poarta casei noastre niște trăsură pline cu bagaje și cu niște lăzi de scule. Când intru mama îmi spune că au venit niște boieri. Cine erau acești boieri? Erau niște ingineri care veniseră ca să măsoare moșia comunei noastre. La noi în casă am băgat pe un inginer, Vasile Stan. În fiecare zi, cum veneam de la școală, mă trimitea cucoana inginerului ca să le cumpăr zahăr, pâine, carne, cafea, orez și tot ce aveau nevoie. Târguierile le făceam din comuna Drăgușeni. Când veneam acasă îmi dădea bacșiș și mâncam fel de fel de mâncare pe care mi-o dădeau dumnealor. Într-un scurt timp, mi-am strâns prin economie o sumă bunicică de bani. Pe de altă parte, frații mei câștigau iarăși cu căruța, care le transporta uneltele și sculele pe câmp. Iar și cu chiria pe care ne-o plătea, destul de bine ne-a mers în vara aceea. Pe toamnă, când veneam cu vitele de la păscut, îmi spune mama că boierii vor să plece. Cum am auzit, parcă mi-a trecut un fior prin inimă. Iar a doua zi au și plecat. Atât de rău mi-a părut, că am plâns toată ziua și nici nu am mâncat deloc, ci am plecat pe câmpuri, căci mă învățasem cu dumnealor și așa că îmi părea grozav de rău când au plecat.

A mai trecut un an de zile. Eu intrasem în clasa a V-a. În luna ... anul 191... am dat egsamenul, am eșit al doilea. Tot în acest an, prin luna ....., ne-am pomenit iarăși cu boierii. De aci înainte iar a început viața cea cu un an în urmă. Pe la începutul lunii iulie, eu veneam cu vitele de la păscut într-o seară frumoasă. Veneam prin fața casei lui Vasile Murariu, unde stătea domnul inginer Ioan Negoescu. Cum treceam eu așa cu vitele prin fața casei, în balcon stăteau la masă boierii. Cum m-au văzut, mi-au spus să vin pe urmă pe la dumnealor. După ce duc vitele acasă, mă duc să văd de ce mă cheamă. Când am ajuns, coconița m-a chemat în casă și acolo m-a întrebat dacă vreau să merg cu ei la București. Eu când am auzit așa ceva, le-am spus că vreau să merg, dar numai dacă vrea mama. Ducându-mă acasă, îi spun mamei toată chestia și mama a spus că să vadă. A doua zi m-am dus cu mama la Forăști, la Primărie și mi-am scos acte de bună purtare în comună. După aceea, mă duc eu cu vitele la păscut. Nu stau două ceasuri cu vitele și văd că vine sora mea Profira și îmi spune că mă cheamă boierii. Eu, cum am auzit, am știut de ce mă cheamă și numaidecât îmi iau rămas bun de la Profira și plec acasă. Acasă, cum ajung, boierii își făceau bagajul să plece. Cum m-au văzut, mi-au spus să mă pregătesc și eu. Atunci imediat mi-am făcut o legăturică și am fost gata. După asta am încărcat tot bagajul greu, adică sculele, în căruța noastră, iar boierii și cu mine ne-am așezat în două

trăsuri și în acea zi, în ziua de 3 iulie, am plecat de acasă. Anul 1915 (7), iulie 3. Când am ajuns în Fălticeni, ne-am urcat în tren. Stând în tren, vine cucoana mare și îmi dă un pui fript și o pâine ca să am pe drum. Pe urmă vine fratele Gheorghe și îmi spune să fiu cuminte și ascultător. Dar deodată aud semnalul de plecare și cu lacrimi în ochi îmi iau rămas bun de la bădița Gheorghe și trenul s-a pus în mișcare.

Am plecat pe la ora patru după amiază și pe la ora 10 seara am ajuns la Buhuși, în județul Neamț. Acolo am tras la domnul notar Popovici. În prima zi ajuns îmi era foarte urât, dar pe urmă m-am obișnuit. Aici trăiam foarte bine, toată seara mă jucam cu copiii domnului notar. Dimineața făceam piața, la prânz mai ajutam la servit iar pe urmă spălam vasele cu servitoarea domnului notar. Era o țigancă foarte frumoasă. O chema Aristița. Avea vreo 3-4 amanți și veneau în fiecare seară la ea. Domnul notar mi-a spus că dacă îi spun când ei sunt la ea, îmi dă 5 lei bacșiș. Eu dormeam pe prispă afară, când deodată văd trei inși sărind gardul și intrând la Aristița. Mă duc și îi spun domnului Popovici. Domnul Popovici se duce și îi prinde pe toți în bucătărie. I-a bătut pe toți și pe ei și pe ea.

În fiecare joi și duminica seara plecam împreună la cinematograful boierii.

În Buhuși am stat o lună și ceva. Apoi, isprăvind moșia de măsurat, am plecat de acolo. Cucoanele au plecat la vie la Valea Mare, județul Muscel. Iar eu cu domnul inginer Ioan Negoescu am plecat la o moșie din județul Tecuci. Ajungând în Bacău, am dormit în timpul nopții la un hotel. Iar a doua zi am plecat la Adjud.

Acolo ajungând, am luat o trăsură și am plecat la Dorofei, comuna Vultureni, județul Tecuci. Eu cum stăteam pe capră, aveam în mână o umbrelă și un baston sistematic care servea și la scaun pe câmp. Stând pe scară am adormit și scap umbrela din mână și o fac praf caii și roțile trăsorii. Peste puțin timp scap și bastonul, dar el nu s-a rupt. Seara, pe la ora 7-8, am ajuns la Vultureni. Acolo am tras la domnul agronom Neniță. A doua zi plecăm să ne căutăm casă în satul Dorofei.

Satul Dorofei era situat numai între râpi, de te mâncau lupii ziua mare. Și era un sat mic de 12 case și avea o singură fântână. Acolo găsim casă la un om, Ștefan Bulmagă. După ce ne-am aranjat în casă, a doua zi domnul inginer a plecat la măsurat. Mie mi-a spus să-i frig un pui și să i-l duc pe câmp unde lucra. Iar eu mâncam la omul acela. Mai târziu și-a angajat o bucătăreasă care îi gătea mâncare. Aici de asemenea trăiam perfect de bine. Dimineața, cum mă sculam, îi făceam cafea, iar pe urmă, după ce pleca la câmp, făceam curățenie în casă și pe urmă la vremea prânzului îi duceam mâncare pe câmp. Iar pe urmă, până seara când

venea acasă, eram liber. Seara îi preparam un pui fript, căci puii îi cumpăram din sat cu 50-60, 70 de bani un pui bun. Pe urmă mă trimetea la domnul Neniță să-i aduc jurnalul. Atât îmi venea mai greu, prin faptul că seara, cum însera, cum ieșeau lupii din pădure, căci erau vreo trei-patru stâni pe acolo și îmi era tare frică.

Într-o zi, venind domnul Neniță pe la noi, domnul inginer îmi spune să fac două cafele. Eu pun ibricul la spirt și fac. Când să torn în cești, vărs ibricul tot pe picioarele mele și fug afară țipând. Domnul inginer sare și mă prinde și mă pansează. Am stat pansat două săptămâni. După aceea m-am făcut bine.

Aici, în satul Dorofei, am stat o lună și jumătate. După ce a isprăvit moșia de măsurat, am plecat la București. De la Dorofei până la Adjud am plecat cu trăsura, iar de la Adjud domnul inginer a plecat cu acceleratul la București iar eu am plecat cu personalul. Seara, când am ajuns în Gara de Nord, domnul inginer și cucoana mă așteptau în gară. Am luat o trăsură și am venit în strada Leonida, unde domnul inginer locuia. A doua zi m-am dus în piață la Făgădău cu o vecină, madam Vasiliu. Iar pe urmă mai învățasem și eu puțin străzile.

În București îmi plăcea grozav și trăiam iarăși bine. Într-o zi m-a trimis domnul inginer la o spălătorie să-i scot niște rufe. Și venind înspre casă pe strada general Lahovari, pe linia tramvaiului electric mă surprinde un tramvai și mă trânteste jos. M-a târât cam vreun metru sau doi metri și apoi a oprit vagonul. Eu eram apucat de salvare și așa am scăpat. Nu am pățit nimic, decât că m-am speriat și m-am lovit puțin la cap și la mâna dreaptă. Când mă trimetea undeva, mă urcam în tramvai și nu plăteam, căci eram mic și mă pitulam după lume. Iar dacă mă vedea încasatorul, îl întrebam repede că unde merge tramvaiul acesta?, iar el îmi spunea. Atunci eu ziceam că am greșit tramvaiul, că trebuia să iau pe numărul cutare și mă dădeam jos fără să plătesc și așa mai departe, până îmi făceam interesul. Duminica mă duceam la cinematograf. Aici stăteam la ieșire și când lumea ieșea afară, eu intram printre oameni și în învâlmășeala aia nu mă vedea controlorul.

În București am stat până în săptămâna mare a Paștilor. În timpul acesta, domnul inginer plecase la Curtea de Argeș cu cucoana, căci îl concentrase, căci era căpitan în rezervă. Era la Divizionul de munte Curtea de Argeș. Dumnealui sta la Curtea de Argeș, iar cucoana la Corbeni, într-o comună tot în județul Argeș. Sta la primarul Gheorghe Ierbașu. În Vinerea Mare, vine ordonanța domnului căpitan la București, ca să mă ia și pe mine la Curtea de Argeș. Și în sâmbăta Paștilor am plecat. Atât îmi părea de bine că plec, încât când am plecat îmi uitasem și

pălăria. Mi-a adus-o cucoana mare până la poartă. La ora 7 am plecat din Gara de Nord și la ora 12 am ajuns la Curtea de Argeș. Aici, când am ajuns, ne-am dus la domnul căpitan. Domnul căpitan mi-a dat 5 lei ca să mănânc și mi-a spus că la ora 4 trebuie să plec la Corbeni. Eu i-am sărutat mâna și am plecat să mănânc.

Dar mie nu-mi ardea de mâncare, ci îmi ardea să văd cât de curând Mănăstirea Argeșului. Și mergând, întrebam oamenii încotro vine mănăstirea. Căci mănăstirea vine cu vreo doi kilometri afară de centrul orașului. Am tot mers pe unde mi-au arătat oamenii și în sfârșit am ajuns la mănăstire.

În curtea mănăstirii, când am intrat, am văzut Palatul Regal, unde trage M.S. Regele când vine în vizită. În fața palatului sunt două tunuri capturate din Războiul de la 1877, de la turci. Palatul este făcut din cărămidă roșie și nu e tencuit. În curtea mănăstirii erau straturi cu fel de fel de flori, dar era oprit ca să rupi flori sau să calci pe iarbă. În curtea mănăstirii sunt câteva cruci mari înfipte în pământ, vechi și scrie pe ele cu litere latine. Când intri în mănăstire, intri întâi într-un fel de balcon unde se deschid porțile pe scripete. Când am intrat, căci era voie de la ora unu jumătate la ora patru să viziteze oricine mănăstirea, se făcea în fiecare zi slujbă. Am rămas încremenit. Așa era de frumos. În mijloc mănăstirea are doi stâlpi colosal de mari de la postament până sus la turla cea mai înaltă. Amândoi sunt încolăciți de jur împrejur cu dungi de aur. Cum intri, în partea dreaptă, pe un postament de marmoră sunt așezate mormintele M.S. Regelui Carol I și al M.S. Regina Elisabeta. Apoi m-am uitat peste tot în mănăstire, ca să nu pierd nimic din vedere. Pe lângă mijlocul mănăstirii este câte o bucată de pânză de catifea, cam cât ai acoperi un mormânt de mare și pe ele scrie: aici odihnește Neagoie Basarab, care a făcut mănăstirea, apoi Doamna Despina soția lui și copiii lor. Mormintele M.S. Regelui și al M.S. Regina sunt împodobite cu niște coroane de flori de o frumusețe rară. Iar pe ele sunt niște panglici de mătase unde scrie cu aur: *Aci odihnește robul lui Dumnezeu Regele Carol I și roaba lui Dumnezeu Regina Elisabeta*. Am stat înăuntru ca vreo două ceasuri. Apoi am ieșit. Pe la streșinile mănăstirii sunt de jur împrejur niște porumbei făcuți din bronz, iar când bate vântul ei sună fel de fel de glasuri, unul mai subțire, altul mai gros și îți face impresia că e o muzică. Am stat acolo la mănăstire până la ora trei și jumătate. Pe urmă am plecat la gară ca să iau trenul înspre Corbeni.

De la Curtea de Argeș până sus la Cumpăna este un tren mic al Societății Dragoș Vodă și trenul acesta te duce gratis până acolo și îndărăt. Mă urc în el și plec la Corbeni. La Corbeni am ajuns pe la ora

șapte seara. M-am dat jos din el și am întrebat niște oameni unde stă domnul primar Gheorghe Ierbașu. Când am ajuns acolo, la domnul primar, tocmai roșea ouăle. Sărbătorile Paștilor le-am petrecut foarte bine. Toată ziua mă dădeam în dulap (pe scrânciob).

Acolo în Corbeni, cea mai mare parte din locuitori sunt nevlegi sau gușați, au niște gușe mari ca niște pungi de le țin cu mâna când merg. Ei nu pot nici a vorbi, nici a auzi. La grajd avea domnul primar un băiat nevleg de vreo 14-15 ani, ca slugă. Acuma eu mă împrietenisem cu el. Când eram liberi mă dădeam în scrânciob cu el în felul următor: puneam o piatră mare pe un scaun de al scrânciobului și o legam bine ca să nu cadă. Apoi o ridicam amândoi sus de tot. Pe urmă ne suiam unul din noi pe scaunul de jos și celălalt făcea vânt scrânciobului și așa ne distram de minune.

După ce a trecut ca o lună de zile, mă învățasem acolo. Într-una din zile mă trimite cucoana la Curtea de Argeș ca să cumpăr niște lucruri de acolo. Mă duc la stație ca să iau trenul. Dar când să mă sui în el, mă dă jos un cheferist și îmi spune că nu e voie să merg cu trenul acela, că era încărcat cu lemne de la munte. Dar eu aștept până pleacă și mă agăț de el și merg până la stația următoare. Acolo mă vede cheferistul acela și îmi dă două palme. Dar după ce pleacă iar trenul, iar mă urc pe o scară. Cheferistul iarăși m-a văzut și vine frumos pe deasupra vagoanelor și îmi ia pălăria din cap și mi-o aruncă jos. Atunci eu, când am văzut așa ceva, am sărit jos din tren ca să-mi iau pălăria. Pălăria rămase mult în urmă și mi-o luase niște băieți țigani. Dar când au văzut că am sărit, mi-au dat-o. De acolo am luat-o pe jos pe linia trenului, până la Curtea de Argeș. Aici am ajuns târziu, căci erau vreo 12 kilometri de acolo și până la Curtea de Argeș. Când am ajuns nu am putut face târguielile atunci, ci le-am făcut a doua zi. Pe urmă, a doua zi, am plecat iar la Corbeni.

Am stat la Corbeni vreo lună și jumătate. De aici am plecat iar la București. La București am stat ca o lună și pe urmă am plecat la vîi la Valea Mare. În timpul ăsta eu mă fotografiasem și o trimesesem acasă. Dar când ajung la Valea Mare, primesc vestea că fotografia a pierdut-o aducând-o acasă de la poștă. La vie o duceam foarte bine. Via era a fratelui domnului inginer. În fiecare zi mă duceam la Pitești ca să fac târguieli, căci Piteștiul era aproape, 2 kilometri depărtare. Când veneam acasă, mâncam și pe urmă plecam cu băieții doamnei Nicu și ne jucam în vie. Acolo mâncam struguri, mere, pere, piersici, caise și tot felul de fructe. Înainte de a veni la vie, am stat și la Curtea de Argeș o lună de zile. Acolo am vizitat și Cetatea [...] Este o cetate veche, de pe timpul lui Vlad Țepeș. Dar este dărămată, numai două ziduri se mai găsesc. Iar împrejurul cetății s-a făcut un parc frumos cu bănci, cu straturi de flori și multe altele.

Într-o zi, pe seară, eu spălam vasele și scap o farfurie din mână. Eu mă aplec repede să o prind, dar în timpul asta ea s-a spart și eu am dat cu mâna dreaptă în cioburile farfuriei și mi-am tăiat vâna de la mână. Numaidecât am cerut ajutor, căci sângele îmi curgea șiroi și m-a legat. A doua zi m-am dus la spital și la spital m-a spălat la rană și fiindcă tăietura era gravă, m-a cusut la rană. Și am stat pansat două săptămâni de zile. După aceea m-am făcut bine.

La vie am stat până când s-a sunat mobilizarea – 14 august 1916. După ce s-a sunat mobilizarea, s-a schimbat cu totul viața. Pe domnul inginer și pe domnul Nicu îi concentrase. Toată ziua veneau refugiați dinspre Câmpulung și Rucăr, unde era mai periculos. Era o jale să-i privești. Căruțele erau încărcate cu ce au putut lua mai bun din casă și mai ușor. Copiii mureau de frig și de foame. Întruna din zile am plecat cu toții de la vie. La Pitești ne-am despărțit. Domnul inginer cu cucoana au plecat înspre Moldova, iar cucoana mare și cu sora cucoanei și cu mine am plecat înspre București. Cât a fost de tristă despărțirea aceea! De la Pitești și până la București am făcut cu trenul 16 zile. Căci era lipsă de mașini. Și apoi erau întrebuițate la transportul armatei, a munițiilor și a proviziilor.

După ce am ajuns la București, peste trei zile au intrat și germanii (nemții) în București. După ce au intrat, chiar în prima zi au dat ordin ca toți locuitorii care posedă asupra lor arme, revolvere, pistoale, săbii, pumnale, baionete și tot ce poate servi ca armă, să fie duse și predate la primăria Capitalei. Chiar în prima zi cum au venit, am simțit lipsa de pâine și alimente în oraș. Pe urmă s-au înființat cartele pentru pâine și carne. Trebuia să stai câte două-trei ceasuri la rând până când să apuci o pâine. Mă sculam pe la ora două din noapte și stam în frig la brutărie până apucam o pâine.

Întruna din nopți, m-au prins patrurile germane și m-au trimis la corvoadă la Chitila, pentru a desfunda liniile de zăpadă. După ce am desfumat liniile cu mai mulți oameni, care tot ca și mine erau prinși de patrule, ne-au pus să suim o mașină de treierat în două vagoane mari. Ne-am înhamat toți la ea, căci altfel nu puteam și pe urmă au început să ne bată ca pe boi unгурii. Cu mare greutate am urcat-o în vagoane. Pe urmă am găsit sub zăpadă, pe o linie moartă, vreo 50 de sticle cu bere, de pe timpul refugiaților. Le-am băut cu toții. Seara, când să plecăm, ne-am dus ca să dăm sculele în primire la magazie. Eu, când am intrat, am aruncat sculele de la ușă fără să pot observa că un neamț stătea ascuns după ușă. După ce le-am aruncat, m-am pomenit prins de spate de neamțul care sta ascuns. M-a dus de o parte și acolo m-a bătut. După ce am scăpat din mâna lui, ne-am urcat în tren să venim la București. Noi ne urcasem într-un

vagon de marfă și, stând în picioare, am adormit și am căzut cu capul de peretele vagonului și mi-am spart capul. Numai decît m-au legat niște oameni, căci sîngele curgea șiroi.

Cînd am ajuns în București și m-am dus acasă, eram mort de oboseală și flămînd ca un lup și cu capul spart. Cînd m-au văzut, cucoanele m-au întrebat unde am fost și eu le-am spus tot ce-am pățit. Stînd eu așa, peste cîteva zile mă făcusem prieten cu un băiat care sta vizavi de noi și era băgat la bodega Roseti, din bulevardul Roseti. Mă duceam cu el seara pe la toate cinematografele din București și în toate părțile. În scurt timp m-am învățat o haimana. Pe cucoane nu le mai ascultam deloc.

Într-una din zile, mă întîlnesc cu Gheorghe, căci așa îl chema și mă duc cu el la bodegă. Acolo intrăm în pivniță și să bem. Eu, neobișnuit cu băutura, m-am îmbătat rău de tot. Venind acasă cu Gheorghe, mergeam pe șapte cărări. Cînd am ajuns în dreptul bisericii Făgădău, am căzut jos. Nemaiputînd merge, m-am culcat în curtea bisericii. Acolo au dat peste mine niște copii, care mă cunoșteau și s-au dus și au spus la cucoane că eu dorm în curtea bisericii și că sunt bolnav. De acolo m-au adus niște oameni pe sus și m-au culcat pe un covor în curte. Apoi a venit un sergent de stradă și sta la poartă oprind intrarea și ieșirea oricui din casă, căci lumea spunea că sunt bolnav de tifos exantematic. În casă tocmai erau trei cucoane străine invitate la masă și nu au putut pleca decît pe la ora opt seara. Pe mine mă dusesse sergentul la spitalul de copii. Acolo m-am culcat într-un pat și după ce m-am trezit, am fugit. A doua zi, eu am vrut să plec și să intru ucenic la un frizer, dar nu m-au lăsat cucoanele să plec.

Peste cîteva zile, mă trimit la domnul prefect Dumitru Receanu, ca să-i fac niște treabă. Acolo am stat o zi întreagă. A doua zi a plecat și cucoana mare acolo. Peste trei zile vine ordonanța domnului prefect la noi. Acasă eram numai eu singur. Ordonanța mă întreabă că nu cumva a luat cucoana mare sau eu o pereche de ghetete de la domnul prefect? Eu i-am spus că nu știu nimic despre asta. A doua zi vine iarăși și mă ia acolo. Eu nu știam nimic. Pe mine mă amenința ordonanța cu bătaia, că spunea că eu le-am furat, sau cucoana mare. În cele din urmă s-a stabilit că le-a furat chiar ordonanța și cu feciorul din casă.

Eu în timpul ăsta am avut o ceartă cu cucoanele în privința asta și am plecat de la ele. Am fost îndemnat de Gheorghe. După ce am plecat, m-am dus la Gheorghe în Bulevardul Domniței, colț cu Calea Moșilor. Căci cucoana lui sta la Costescu, antreprenorul de pompe funebre. Aici

am stat ascuns în pivniță vreo 4-5 zile. După aceea am vrut să-mi caut un serviciu oarecare.

Negăsind nici un serviciu în timpul acesta, m-am rugat de un domn pe care îl cunoșteam, domnul Franț, ca să-mi caute el un serviciu. El m-a băgat la un atelier de instalații, pe strada Romană, la Vilhelm Secheș. Aici am intrat numai de nevoie, căci nu aveam ce face. O duceam foarte rău. Toată ziua munceam din greu. Când mă duceam la lucru cu lucrătorii, luam în spinare lada cu scule, bidonul de benzină și sârma de defundat. De unde plecam și până unde ne duceam, nu stăteam deloc. Când ajungeam, eram mort de oboseală. Acolo, cum ajungeam, ajutam la lucru lucrătorilor. Când veneam acasă, îmi dădea să mănânc, dar ne dădea mâncare foarte puțină. Aici eram cu un băiat, Vasile Anton. El era mai vechi cu mult ca mine, el avea trei ani. Cu el o duceam mai bine, căci era băiat bun. Peste vreo trei luni a mai venit un băiat, Visarion. Dar el nu a stat mult și a plecat și a intrat la alt atelier, Carol Vender, strada Primăverii.

Într-o zi mă duc eu și cu un lucrător, Ioan Petrescu, la lucru la Leagănul Sf. Ecaterina, Șoseaua Chiselef. Acolo am avut mult timp de lucru. O duceam mai bine, căci mai îmi dădea mâncare maicile alea de acolo. Noi aveam sculele închise într-o cameră separată. Într-o zi am pierdut cheia de la cameră și nu aveam cu ce să intrăm. Lucrătorul s-a necăjit pe mine și m-a luat la bătaie. Eu l-am înjurat și am fugit. Când m-am dus acasă, el îi spusese meșterului și meșterul m-a luat la bătaie.

Într-o zi ne-am dus la lucru la Sanatoriul de tuberculoși Filaret. Am avut de lucru o lună de zile la niște barăci de carton. Aici mă duceam la bucătărie și-i dădeam șefului 2-3 lei și mâncam foarte bine. La sanatoriu eram când au plecat nemții din București. După ce am isprăvit lucrul, am venit la atelier. Peste puțin timp, ne-am dus la lucru la o casă mare, din parcul Filipescu. Aici, într-o zi, lucrând în bucătărie, am găsit o bucată de pâine și am mâncat-o. Servitoarea m-a spus bucătarului și bucătarul i-a spus meșterului. Meșterul era un om foarte rău și cum am ajuns acasă m-a luat la bătaie. Multe întâmplări de felul ăsta mi s-au întâmplat mie aici.

Cu Vasile făceam fel de fel de snoave. Duminica, când nu lucram, ne jucam și ne distram în fel de fel de chipuri. Într-o zi, venind de la lucru, am găsit într-un maidan vreo 50 de cartușe pline. Le-am luat și acasă le-am golit de praf și când eram singuri făceam din el pocnitori. Odată, având de lucru la domnul ministru Ionel Brătianu, am pus un cartuș în menghină și l-am lovit cu un ciocan de a răsunat toată casa.

Meșterul unde eram avea clienți foarte buni: Ionel Brătianu, Vintilă Brătianu, Prințul Știrbei, domnul Niculescu Dorobanț, domnul general Văitoianu, Mița Biciclista și multe alte case de asemenea mari. În timpul verii am avut mult de lucru la Școala Evanghelică, din strada Luterană. Aici o duceam bine în privința mâncării, căci ne dădea de la bucătăria școlii.

Eu în timpul ăsta mă învățasem haimana. Seara, când plecam de la lucru, nu veneam de-a dreptul acasă, ci mă duceam pe la toate cinematografele din oraș. Dar nu plăteam nici un ban, căci mă furișam printre oameni la ieșire. În ziua de Crăciun am petrecut foarte bine, iar în ziua de Anul Nou ne făcusem cărți de vizită și ne-am dus pe la clienții noștri. Am câștigat în timpul acela vreo sută de lei. După ce au trecut toate sărbătorile, ne-am apucat iarăși de lucru.

Dar am scăpat ceva din vedere. În ziua de Paști, nu am dus-o tocmai așa bine. Chiar în ziua de Paști am lucrat la o pompă la un antreprenor de pompe funebre (dricar) pe Șoseaua Filantropia. De aici am plecat pe la ora 10 dimineața. Când am ajuns acasă, am mâncat și pe urmă am plecat la Teatrul Liric. Eu eram foarte prost îmbrăcat în timpul acela, cu toate că vorbisem cu meșterul, când am intrat la el, să-mi facă și haine, dar nu mi-a făcut. Eram îmbrăcat în niște haine de ale mele și încălțat cu niște sandale de lemn și fără ciorapi. La teatru a jucat artistul Cigolicu cu trupa lui piesa Voievodul Țiganilor. A fost foarte frumos.

Acum, să revin la ce am lăsat. După ce au trecut toate sărbătorile Crăciunului, Anul Nou, Boboteaza, căci eu am stat vreo zece luni aici, din luna martie și până pe la 5 ianuarie, ne-am apucat iarăși de lucru. Într-o zi lucram la garajul Leonida din Bulevardul Lascăr Catargiu. Lucram la un doctor care sta acolo în curte. Lucram la un calorifer căruia îi plesniseră țevile pe care comunica apa. Eu găsisem jos în cărbuni, lângă calorifer, un manometru. L-am luat și l-am băgat în lada de scule, neștiind că o să fie de trebuință. L-am luat cu intenția de a-l desface și să văd cum e făcut și ce mecanism are. Lucrul l-am isprăvit pe la 12. După masă, am plecat în altă parte. Seara, când am venit acasă, meșterul m-a întrebat de nu am luat eu un manometru, căci se plânsese mecanicul caloriferului că nu găsește manometrul. Eu am spus că nu am găsit nici un manometru. Atunci el m-a căutat în cuțar și l-a găsit. Atunci am mâncat o bătaie sfântă cu moartea și pe urmă m-a gonit.

Neavând unde să mă duc, m-am culcat în pivniță tot acolo, dar fără să știe el. A doua zi m-am sculat și m-am făcut că vin de pe stradă, intru în curte și mă rog de meșter să mă ierte, dar el nu vrea deloc, noroc că i-a spus cucoana și așa m-a iertat. A doua zi, pe seară, mă trimite la mama

cucoanei, în strada Împăcării, cu un pachet. Dar eu nu m-am dus direct acolo, ci am intrat la cinematograful Volta Busești. Aici am stat până la ora zece și jumătate. De aici am plecat în strada Împăcării. Dar când am ajuns, era târziu și toți ai casei se culcaseră. Bat la poartă și dau pachetul bătrânului, iar el m-a întrebat că de ce vin așa târziu. Eu i-am spus că acum m-a trimis. Când am ajuns acasă era ceasul doisprezece noaptea. Și aici toți erau culcați și porțile încuiate. Am sărit peste poartă, dar zgomotul pe care l-am făcut m-a dat de gol, căci a auzit meșterul. A doua zi m-a întrebat că de ce am venit așa de târziu. Eu am spus că nu i-am găsit acasă și că i-am așteptat până ce au venit. Dar el a mers cu mine acolo și i-a întrebat dacă e adevărat sau nu. Când a văzut că nu e adevărat, mi-a spus că să nu mai vin pe acasă, să mă duc unde oi vrea.

Eu atunci, neavând ce face, voiam să plec acasă, dar nu aveam bani de tren, căci Secheș nu mi-a dat nimic când am plecat. M-am dus la Visarion. El lucra pe strada Primăverii, la Carol Vender. Când m-a văzut, m-a întrebat că ce este cu mine. Eu i-am spus lui afacerea. El mi-a spus că să fac ce oi putea și de dormit pot dormi la el. Toată ziua ce făceam? Mă duceam prin Gara de Nord și căram la câte cineva bagajul în oraș. Seara mă duceam cu Visarion la cinematograful, căci pe timpul acela juca *Mâna care nimicește*. Apoi veneam acasă la el și ne culcam. El stătea în strada Donici și avea o odaie separată. Dar nu făceam foc, ci ne încălzeam amândoi în pat. Așa am dus-o timp de două săptămâni de zile.

În Gara de Nord nu mai puteam face nimic, căci mă luase la ochi agenții. Așa că acum făceam altceva. Stăteam pe la prăvălii în piață și așteptam să mă cheme cineva ca să-i fac un serviciu.

Într-o zi, mă întâlnesc cu un lucrător care lucra la Secheș și îl rog să îmi găsească un serviciu. El mi-a găsit serviciu la Ion Crăciun, din strada Sfinții Voievozi, tot instalator. Aici am stat numai trei zile, căci îmi dădea numai 2.50 pe zi, ceea ce însemna că nu pot lua nici o pâine. Am plecat de acolo. Într-o zi mă întâlnesc cu alt lucrător, Costică Ștefănescu, și mă rog de el să-mi caute un serviciu. El m-a băgat la o prăvălie, Ioan Ionescu (Traian), din strada Pomul Verde. Aici, cum am intrat, în ziua de 24 ianuarie, anul 1919, nu m-am tocmit, ci am stat așa până când, pe toamnă, a venit mama pe la mine. Și atunci m-am tocmit.

Aici era bine, dar era cucoana foarte rea. Ea era ungueroaică. Ziua mă pune să-i fac curățenie prin casă. Avea trei camere mobilate sus care, de asemenea, tot eu le curățam. Aici am stat trei ani și trei luni de zile. Dar nu m-am ales cu nimic, fiindcă îmi plătea foarte puțin. Când îi spuneam că plec, el mă încânta cu fel de fel de mofuri și așa că eu stăteam. Toată ziua munceam. Dimineața deschideam prăvălia, făceam curățenie prin prăvălie,

apoi după ce se scula și jupânul, mă duceam la brutărie. Stăteam la rând până luam pâine. Apoi mergeam de luam carne, zarzavat și multe altele. Apoi mă apucam de alte treburi. Tot ce era bine aici, era în privința mâncării și a dormitului.

Într-o zi, jupânul a plecat la țară ca să aducă cartofi și varză. În timpul ăsta îi venise un frate din America. După ce a venit de la țară, a plecat cu el în Transilvania. După ce a venit, într-o zi mă trimitte ca să iau de la un jidan din Bulevardul Basarab zece kilograme de untdelemn. În ziua aceea tocmai plouase și se făcuse noroi. Cum veneam cu damigeana de untdelemn în spinare, tocmai când să urc de pe stradă pe trotuar în fața prăvăliei lui Coman Median, am alunecat și am spart damigeana cu untdelemn. În două minute tot șanțul era plin de untdelemn. Când am văzut așa ceva, m-am dus aiurea în loc să mă duc acasă. O iau pe strada Scărlătescu și ies în Basarab. Din Basarab am mers și am ieșit la Capul Podului. Aici am luat-o pe Șoseaua Jianu și m-am oprit în fața garajului Leonida. Tocmai atunci lucrătorii luau leafă. Ce mulțumit eram dacă eram și eu în categoria lor, mă gândeam.

Toată ziua am umblat așa ca un disperat. Pe seară, cam pe la ora opt, mă duc pe strada Pomul Verde, unde stăteam. Acolo era un garaj de automobile și în fața lui era un autocamion. Mă urc în el și de acolo priveam înspre prăvălie. Văd că din când în când jupânul ieșea afară și se uita în toate părțile. Pe la orele zece, văd că vrea să închidă prăvălia. A stat afară ca un sfert de oră și se uita, mai întreba pe câte cineva dacă nu m-a văzut. După ce a închis prăvălia, m-am dat jos din autocamion și m-am dus la prăvălie cu intenția să sar peste poartă și să mă culc într-o magazie.

Tocmai atunci trece o cucoană care mă cunoștea și mă întrebă că ce e cu mine de stau pe-afară. Eu atunci i-am spus tot ce am pățit. Ei i s-a făcut milă de mine și m-a luat la ea acasă. Cucoana aceea era nevasta lui domn Horel, era proprietăreașă și stătea a treia casă de prăvălia unde eram eu. Acolo cum ajung, îmi dă să mănânc, căci în ziua aceea nu mâncasem nimic. După ce am mâncat, mi-a întins un pat de campanie și m-am culcat în bucătărie. A doua zi era duminică, căci întâmplarea mi se întâmplase sâmbătă. Cucoana mă învăță să mă duc la prăvălie și să mă rog să nu-mi facă nimic, căci o să plătesc eu damigeana, oprindu-mi-o din leafă. Când am ieșit din casă, tocmai începuse să ningă. Eu am stat afară ca să mă ningă, ca un sfert de oră, ca să le facă impresie că vin de undeva de departe, căci nu trebuia să spun că am dormit la madam Horel. Îmi iau inima în dinți și plec. Tocmai când să intru în prăvălie, jupânul vorbea despre mine cu un chiriaș pe care îl aveam cu cameră mobilată. Și cum am intrat pe ușă, am auzit când îi spunea lui că de ce nu am venit acasă. Când m-a văzut, nu mi-a făcut

nimic. Eu le-am spus tot ce am plătit și de frică nu am venit acasă. Iar când am luat leafa, mi-a oprit 120 de lei pentru untdelemn și 30 de lei pentru damigeană. Total 150 lei. În timpul acela era mult pentru mine 150 de lei, căci leafa mea era de 400 lei pe an. A trecut și asta.

La Crăciun mi-a dat drumul să mă plimb. Căci atunci era plimbarea mea, la Paști și la Crăciun. Încolo nu vedeam nici o plimbare. Și nici nu-mi dădea voie ca să port bani la mine. Nu aveam voie să port nici 50 de bani. Dacă câștigam vreun bacșiș, îl dădeam lui și el mi-l scria în registru, iar la leafă mi-i restituia.

Prin luna ianuarie, ziua 24, mi se împlinise anul. Eu cerusem leafa și voiam să plec. Făcusem socoteala și mi-au rămas în anul acela 180 de lei, toți banii mei. El m-a întrebat dacă nu vreau să mai stau. Iar eu i-am spus că vreau să plec acasă. Atunci el m-a încântat că să mai stau, că îmi mărește leafa și că în altă parte e mult mai rău și nu-mi plătește. În fine, mi-a înșirat multe. Eu eram cam prost și m-am luat după el. Căci dacă nu mă luam după el, în altă parte îmi puteam găsi serviciu cu mult mai bun ca la el și plătit mai bine. În fine, am rămas și pe al doilea an.

În vara aceluia an a plecat cucoana lui jupânul acasă în Transilvania. Căci ea era ungueroaică din Brașov. Când a venit de acasă, a adus cu ea și pe o nepoată a ei de vreo 16 ani. O chema Mița. A adus-o cu intenția să o crească și să o mărite ei. Tot în vara aceluia an au făcut și nunta, căci jupânul cu cucoana nu erau cununați și în vara aceea s-au cununat. După asta mi-am închipuit eu că ce oameni răi trebuie să fie, că mie nu mi-au făcut nici măcar o pereche de ghete sau un costum de haine. Dar la alți oameni din mahala le-au făcut tot felul de cadouri. După puțin timp, am avut iarăși o nuntă, căci a cununat jupânul pe un zugrav, Petre Marcu. Nici atunci nu mi-a făcut nimic. Dacă se întâmpla de spârgeam ceva, mi-l punea la socoteală cât nu făcea acel lucru.

Cucoana iarăși era de o răutate! Mă puneă să frec scândurile pe jos cu moloz, de îmi crăpau mâinile. Avea sus trei camere mobilate, o sală lungă și alte patru odăi, unde locuiau niște chiriași, două antreuri și sala de consumație. Toate astea trebuia să le frec eu singur cu moloz, odată pe fiecare săptămână. Apoi mă duceam la piață și veneam cu marfa într-un căruț cu două roți. În prăvălie, de asemenea, serveam. Apoi se cerea să fie curățenie. În fiecare zi spălam pe jos, spălam geamurile, ștergeam galantarele de praf și multe altele. După ce a adus pe nepoata ei din Transilvania, îmi venea puțin mai ușor, căci îmi mai ajuta și ea. Dar, în privința mâncării, trăiam foarte bine. Libertate iarăși nu aveam deloc în cursul anului, decât la Paști și la Crăciun. În tot timpul cât am fost la Traian, a venit mama o dată și fratele Gheorghe de două ori.

În primul an, după ce a venit nepoata cucoanei, Mița, nu am avut nici o relație cu ea. Dar după un an de zile, am început să mă dau pe lângă ea. Și în adevăr că am reușit de minune. Mâncam ce-mi plăcea, luam ce-mi plăcea față de ea. Căci pe ea o pusese la casă și eu vindeam în prăvălie. De multe ori stăpânii plecau amândoi de acasă și noi rămâneam singuri la prăvălie. Atunci era o viață pentru mine și pentru ea. Mița a fost prima ființă pe care am iubit-o eu în viața mea. După ce mă amoresasem de ea, gândurile mele erau împrăștiate, nu-mi mai era gândul la treabă.

Jupânul a observat asta și mi-a spus că eu nu mai am gândul la treabă, căci am început să beau. El nu știa care este cauza. Și de aici înainte, când mă duceam să scot băuturi din pivniță, nu mă lăsa singur, ci trimetea și pe Mița după mine, ca să nu beau. Dar asta nu mă împiedica pe mine ca să nu beau. Alături de pivnița de băuturi mai avea și altă pivniță, unde erau lemnele, varza, castraveții și multe altele. Eu când mă duceam să scot băuturi, aveam grijă să deschid foraibaru de la ușa care despărțea pivnițele și apoi când scoteam în fiecare după masă lemne, mă furișam la băuturi și îmi făceam gustul, fără să afle cineva șmecheria.

Jupânul avea obicei de juca cărți. Seara stătea până târziu jucând cărți cu mușteriii. Cucoana se culca și în prăvălie rămâneam numai Jupânul și cu mine. Atunci eu eram mai tare în prăvălie! Jupânul juca cărți și se îmbăta, iar eu vindeam în prăvălie și încasam și banii. De trăit trăiam cum nici nu se putea mai bine, dar de bani nu mă atingeam. Și nici nu m-am atins cât am stat acolo, cu toate că îmi era în putință. El mai avea niște case în strada Banu Manta. Acolo avea cișmea în curte și venea toată mahalaua de lua apă. Mai în fiecare lună stam, vreo patru-cinci zile, pe acolo pentru ca să plătească apa acei ce luau.

Într-o zi, venind eu de acolo la prăvălie, găsesc scandal în prăvălie. Ce se întâmplase? Veniseră niște măcelari beți și ceruseră o jumătate kilogram de vin și un sifon. După ce li s-au servit, ei au căutat motiv că vinul nu e bun. Și au început să dea cu paharele pe jos, să înjure și așa mai departe. Jupânul le-a tras observații în privința asta și ei au sărit la el să-l bată. Tocmai atunci am intrat și eu în prăvălie. Cum am văzut ce este, m-am furișat după tejghea și am luat o măciucă pe care o țineam acolo întotdeauna și am lovit peste mână pe unul care scosese cuțitul de la brâu. Când l-am lovit peste mână, cuțitul i-a sărit jos. Atunci, am sărit cu Jupânul la ei și cu ajutorul unor clienți care veniseră atunci în prăvălie, am reușit să-i biruim. I-am bătut și i-am dat afară din prăvălie. După aceea, a avut judecată cu ei Jupânul.

Cu multe greutateți am făcut acolo trei ani de zile. În timpul ăsta lui îi venise o nepoată în București, ca să intre în serviciu. Dar negăsind serviciul pe care îl căuta, a intrat chelneriță la plăcintăria Bristol din strada Academiei. Aici o băgase un frate al ei, Alexandru, căci el era mai demult timp acolo. Pe ea o chema Lenuța Ivan. Era de 18 ani și de o frumusețe rară. La plăcintărie a stat vreo 10 luni și în timpul ăsta a câștigat vreo 15000 mii de lei. Pe urmă a plecat acasă. În timp ce ea era la plăcintărie, jupânul fusese o lună la băi la Govora. În timpul ăsta eu singur eram în prăvălie și vindeam, căci cucoana și cu Mița nu știau carte. Dar cu toate astea, în fiecare zi aveam ceartă cu cucoana. După ce a venit jupânul de la băi, eu i-am spus că nu mai stau. Dar el îmi zicea că să nu mă uit la cucoana ce zice și să stau înaintea, că tocmai acum are nevoie de mine, căci lemne nu-și luase, nici varză, nici castraveți, în fine, nu-și făcuse nici o pregătire pentru iarnă, căci fusese la băi. În fine, am stat. După ce ne-am aprovizionat pentru iarnă, jupânul a plecat la țară ca să aducă cartofi și varză. A fost în vreo trei-patru rânduri și stătu câte patru-cinci zile pe rând. În timpul acesta, eu tot singur rămăsesem la prăvălie. După ce a venit iarna, fiindcă eram aprovizionați, o duceam mai bine.

În primăvara aceluia an, după ce plecase nepoata lui jupânul acasă, cucoana a prins-o pe Mița să scrie scrisori de dragoste unui șofer de la un garaj din apropiere. Numai-decât cum a prins-o, a bătut-o și într-una din zile m-a trimis pe mine să-i cumpăr bilet de tren și a trimis-o acasă. După ce a trimis-o acasă pe Mița, eu împlinisem trei ani și voiam cu orice preț să plec. Dar jupânul mi-a spus că să stau barem până după Sfintele Paști. În fine, am mai stat trei luni după ce a plecat Mița și pe urmă am plecat și eu. Poate că nu plecam nici acum, dar nu mai puteam sta singur fără de Mița, căci mă învățasem cu ea și îmi păru foarte rău când a plecat. Într-o zi de luni, am luat socoteala și am plecat.

Am plecat și eu de acolo cu 1800 de lei în trei ani și trei luni. Vorbisem, cu o lună înainte de a pleca, cu un samsar bătrân, Moșoiu, ca să-mi caute un serviciu bun. Așa că atunci când am plecat de la Traian, domnul Moșoiu m-a așteptat la o prăvălie pe strada Eminescu, unde vorbisem ca să ne întâlnim. Acolo îmi spune el că mi-a găsit un loc foarte bun la Cireșoaia, în strada Buzești.

Îi zicea la prăvălia aceea Cireșoaia, fiindcă stăpânul de acolo fusese în război la Cireșoaia, regiunea Târgu Ocna. Acolo s-au dat niște lupte crâncene. În prăvălie avea vreo treizeci de tablouri reprezentând luptele de la Cireșoaia. Își scosese și niște reclame: *Poftiți la Cireșoaia*. Iată reclama:

*Cireșoaia, loc istoric
Care a contribuit
La mărirea României,
Este firma prăvăliei.*

*Căci la Cireșoaia sus
A luptat cu avânt nespus
Și Georgescu, aci patron
Pentru țară, pentru tron.*

*În război Niță-i zicea
Și ca comandant avea
Pe Virgil Ambițiosul,
Badulescu zis bățosul.*

*Sus la Cireșoaia-n munte
Au fost lupte aprigi, crunte
Cota șaptesuteșapte
A fost luată-ntr-o noapte.*

*Dar la Cireșoaia aci
Lupte aprigi n-or mai fi
Și asaltul poți a-l da
Trecător, chiar dumneata.*

*Comandând o baterie,
Nu de foc, ca-n bătălie
Ci de vinuri renumite,
Și fripturi la grătar fripte.*

*Vin nou de Dealu Mare,
Pelinaș, cum altul n-are
Vin la sticle înfundate
De o rară calitate.*

*Reesling, Tocai și Șabli,
Tăți le găsești aci.
La fripturi, nu fac reclamă
De la geam, pe toți vă cheamă
Antricoate, mititei,
Mușchi, rinichi și orice vrei
Pregătite excelent
Și servite la moment.*

*De patron, vă veți convinge
Orice concurență-nvinge
Căci Georgescu, zis Costică
Are și bodega mică
Din Buzești de la tramvai,
Și electric și cu cai.*

*În Buzești 21
Nu știi de s-o găsi vreo unu
Care vin bun vrea să bea
Să nu afle firma mea
La Cireșoaia.*

Aici, cum am ajuns, am intrat în prăvălie și domnul Lazăr, patronul, m-a chemat sus într-o cabină și mi-a spus dacă vreau să fiu la el în prăvălie, bine, să fiu ascultător, cinstit și să nu mă bag cu nimeni. În privința lefii, m-am tocmit cu 400 lei lunar, spălat, mâncat și dormit, iar dacă vreau să stau un an, să fac contract. Și la sfârșitul anului îmi dă o primă de 600 lei. Am făcut contract pe un an de zile și am intrat în serviciu.

Atunci, pe timpul acela, afacerea mergea cât se poate de bine. Țineam deschis până la ora trei noaptea. În prăvălie erau patru băieți: eu, un băiat Leonida Costea, Ioan Filip și un băiat mic, Nicolae. Noi făceam

cu schimbul, care stam până la închidere. Dormeam 3-4 ore după masă. Din toți băieții, mă aveam mai bine cu Leonida. El era un băiat foarte așezat și supus. Cu el mă aveam ca un frate. El era mai mare decât mine, era din Transilvania, din județul Târnava Mică. De câștigat, câștigam foarte bine. În scurt timp am făcut cunoștință cu clienți mai de seamă și am căpătat încrederea jupânului. Cucoana, de asemenea, era foarte bună.

Aici, la Cireșoia aveam prăvălia, salonul și trei cabine separate. În cabine se făceau chefuli cu dame. Veneau fel de fel de persoane, veneau boieri, ofițeri, artiști și așa mai departe. Cabina cea mare era deasupra pivniței. Eu făcusem o gaură printr-un perete și ascultam și priveam tot înăuntru. La bucătărie erau patru inși, bucătăreasa și trei rânđași. Era o fată Aneta. Cu ea mă învărteam în fiecare seară la cabină, după închidere. Și așa s-au strecurat șapte luni de zile. Am intrat în iarnă. La sărbătorile Crăciunului, am fost la plimbare cu Leonida.

Mai înainte de Sărbători, venise un frate al meu din Hotin. El trăsesse la domnul maior, în strada Leonida. A doua zi, a venit cucoana mare la Cireșoia, ca să mă cheme la domnul maior, căci de când plecasem de patru ani de la ei, nu mai fusesem pe acolo. Eu tocmai vopseam în salon, căci îl închiriasem pentru iarnă, căci până acum fusese grădină, când a venit cucoana mare să mă cheme. A doua zi, m-am dus. Toți ai casei erau curioși cum am trăit eu de când am plecat de la ei. Erau foarte bucuroși că m-au văzut. Eu eram bine îmbrăcat, căci tocmai atunci îmi făcusem costum de haine și o pereche de ghete și o pălărie. Fratele Ion a stat vreo trei zile în București. El avea serviciu în Hotin, ca polițist. La sărbătorile Crăciunului, am fost cu Leonida pe la domnul maior și de acolo am plecat cu Profira toți trei la plimbare. Am fost la Cinema Doamnei. La o cofetărie ne-am fotografiat împreună și apoi am mers la Vârful cu Dor, în Calea Victoriei, unde era băgat Ioan Filip, căci el plecase de la Cireșoia. Acolo am mâncat sandviciuri și am băut bere. Pe urmă am plecat acasă la domnul maior, ca să o conducem pe Profira. De acolo, când am plecat de la domnul maior, noi am luat o trăsură amândoi, ce tocmai adusesse pe un domn la domnul maior.

Când am ajuns la Cireșoia, era lumină la galantare. Noi am crezut că e jupânul acolo, dar nu era. Am intrat în curte și pe urmă ne-am pus pe chef în bucătărie. Acolo erau toți de la bucătărie, cu niște neamuri de-a lor. Chefuiau cu lăutari. Când ne-au văzut, nu mai puteau de bucurie. Ne-am prins și noi printre ei. Pe urmă, iar am plecat în oraș. Leonida a plecat la Școala de Arte și Meserii, căci avea niște băieți din satul lui acolo, iar eu am plecat la un cinematograf. După ce au trecut Sărbătorile Crăciunului și am ajuns la Anul Nou, iarăși a fost bine de noi, căci era ziua cucoanei, că o chema Vasilica.

După Anul Nou 1923, Leonida s-a îmbolnăvit și a plecat la Spitalul Filantropia, iar în locul lui a venit un alt băiat, Alexandru Vonica. Țsta fusese pe la tramvai ca încasator, mai fusese înainte și pe la prăvălii, dar era cam haimana. După ce a plecat Leonida la spital, îi ducea mâncare Niculae acela micu în fiecare zi. A stat el în spital două săptămâni. Într-o zi îmi scrie el mie o carte poștală și mă roagă să-i duc eu câteva cărți cu povești, căci îi foarte urât în spital. A doua zi m-am dus și i-am dus, dar nu am putut intra la el, că nu era voie. I-am dat cărțile unei femei de acolo și i le-a dus. Și ea mi-a adus un bilet de la Leonida, în care îmi scria că le-a primit și îmi mulțumește. I-am dat femeii 5 lei bacșiș și am plecat. Într-o zi, ducându-se Niculae la el cu mâncare, a venit cu mâncarea îndărăt și spune că lui Leonida îi e foarte rău. Atunci am plecat eu la el cu niște dulceță și niște prăjituri. Dar nici pe acestea nu le-a primit.

A doua zi, când se duce Niculae iar la el, vine îndărăt și ne spune că Leonida a murit. Când am auzit, parcă mă lovise cineva în cap. Trei zile nu am mâncat nimic, numai am plâns după el, tare rău mi-a părut când am auzit că a murit. De asemenea și stăpânilor le-a părut foarte rău după el. Cucoana, mai ales, a plâns după el. Acuma trebuia să-l înmormântăm. La noi, la Cireșoia, era un chelner, Manole Ion. El a alergat foarte mult atunci când a murit Leonida. I-a aranjat actele de înmormântare și groapa de veci. A treia zi, ne-am dus cu Manole și cu bucătăreasa ca să asistăm la înmormântarea lui. Când am ajuns la spital, el era pus în coșciug. Când l-am văzut era vânăț la față, iar la gât era tăiat până jos, căci îi făcuseră autopsie ca să vadă de ce a murit. Și ne-a spus doctorul că a murit fiindcă avea o bucată de carne crescută lângă inimă. L-am luat și l-am urcat în dric și pe urmă l-am fotografiat cu tot cu dric și noi pe lângă dric. După aceea l-am dus și l-am înmormântat la cimitirul Sfânta Vineri. Cu Alexandru nu mă aveam așa bine ca cu Leonida.

Cu Alexandru mă cam certam de multe ori. Când am ajuns la Sărbătorile Paștilor, căci pe Leonida îl înmormântasem la 24 ianuarie 1923, m-am dus la domnul maior și am luat-o pe Profira și ne-am plimbat. Am fost cu ea pe la cinematograful, prin parcul Carol I (Expoziției) și prin Muzeul Militar de acolo, unde am văzut fel de fel de lucruri din timpul războiului. I-am arătat toate tunurile care au fost capturate din război. I-am arătat și tunul acela mare de tot, calibrul 42. El e montat pe linii și are 24 de roți, iar fiecare roată are dinam electric. Pe țeava lui poate intra un om cât de gros să fie și se iese pe dincolo. Pe urmă am plecat acasă. După ce am dus-o acasă, am mâncat și am plecat la Cireșoia.

Am stat la Cireșoiaia până am împlinit anul. Atunci mi-am luat socoteala și am depus banii la Casa de Economii în București. După asta m-am tocmit cu luna, cu 600 lei pe lună. Tot atât avea și Alexandru.

Într-o seară, pe la ora 11, fiind numai eu cu Alexandru în prăvălie, nu știu din ce ne-am luat la ceartă și pe urmă la bătaie. L-am bătut eu pe el foarte rău și pe urmă el i s-a plâns lui jupânul. Domnul Lazăr a spus că bine i-am făcut, dar nu trebuie să mă bat cu el în prăvălie. Alexandru, dacă a văzut că jupânul tot cu mine a ținut, s-a repezit cu cuțitul la mine. Dar noroc că am intrat în bucătărie, căci altfel mă tăia.

La noi în prăvălie venea un țigan lăutar. Țista bea numai țuică. El pe fiecare zi bea trei kilograme de țuică. Atât era de bețiv! Noi râdeam de el, îi puneam sare sau piper în țuică, sau îi dădeam zeamă de varză în loc de țuică, îi ascundeam vioara sau tocul, sau îi aruncam câte un iepure de carton în tocul viorii. Atunci era un haz cu el! Căuta vioara pe sub mese sau prin cuier. Uneori îi atârnam hârtii de haină și le dădeam foc. În fine, glumeam cu el. Într-o seară veni el beat. Eu am vrut să-l lovesc cu o bucată de seu de la grătar. El cânta în salon. Dar când am vrut să arunc, el s-a mișcat puțin din loc și am lovit un client. Chiar în ziua aceea venise un chelner. Chelnerul ăsta i-a spus jupânului. Clientul n-avea nici o pretenție, căci îl cunoșteam și îi cerusem scuze. Dar jupânul, când a auzit, m-a chemat în prăvălie și față de clienți, m-a luat l-a bătaie. Eu atunci m-am certat cu el și a doua zi am plecat.

Ducându-mă eu în oraș, mă întâlnesc cu domnul Moșoiu, samsarul, care mă băgase la Cireșoiaia și îi spui că am plecat. El mi-a spus că îmi găsește loc.

Și m-a băgat la unul Teodor Florescu, din strada Berzei. Aici nu prea-mi plăcea, căci mă învățasem la Cireșoiaia. Cucoana era foarte rea. În timpul ce eu am plecat de la Cireșoiaia, a plecat domnul Lazăr cu cucoana la băi, la Constanța și a rămas la prăvălie domnul Costică Georgescu, cumnatul lui domnul Lazăr. Peste câteva zile a plecat de acolo și Alexandru. Eu aici o duceam bine, dar nu prea. În privința mâncării era bine și a băuturii, căci numai eu scoteam băuturi. Dar cucoana era prea nervoasă. Treaba mergea și aici binișor. Dimineața făceam curățenie prin prăvălie, scoteam băutura, puneam butoiul de bere la aparat, iar în vremea prânzului serveam la masă, căci avea și restaurant. Îmi ieșeau în fiecare zi 30-40 de lei, căci aici mânca lume mai săracă.

În timpul acesta, se amoreseră de mine două fete. Și-mi trimiteau amândouă scrisori. Eu seara nu puteam pleca la ele. Dar după ce închideam, pe la ora 10-11, săream gardul și plecam la ele. Dar domnul Florescu a observat asta și într-o zi îmi spune că dacă vreau să mă duc

unde, să-i spun lui. Că el îmi dă drumul, dar să nu mai sar gardul noaptea și să plec fără știrea lui. Mie nu-mi venea să-i spun când vreau să plec, dar mai aveam eu noroc când mă trimitea seara cu marfă la vreun client. Îmi făceam drum și pe la ele. Una stătea pe strada Transilvaniei, iar una pe strada Alexandru cel Bun. Amândouă erau tinere și frumoase, dar mai mult îmi plăcea cea din strada Alexandru cel Bun.

Într-o zi, cade firma pe care scria *Restaurant* și sparge un geam. Și-am plătit eu geamul, fiindcă eu așezasem firma în ziua aceea și vântul a trântit-o în geam. În ziua aceea, după ce am pus geamul, a venit fata din strada Alexandru cel Bun și îmi cere mie 600 de lei, ca să cumpere o pereche de ghete, până i-a leafa și pe urmă mi-i dă îndărăt. Dar eu am observat că ea vrea să mă tragă pe sfoară și i-am spus că nu am bani, că am spart un geam și l-am plătit scump. Și așa am scăpat de ea.

Într-o zi, mă trimite domnul Florescu să duc cântarul și greutatele la marcat. Le-am pus într-o trăsură și am plecat. M-am dus la Biroul de măsură și greutate și acolo nu mi le-a primit. Am plecat la Judecătoria Ocolului Galben, din strada Clementei, ca să scot niște acte. De acolo am plecat în altă parte. Și-așa m-am plimbat cu trăsura în ziua aceea până la ora unu. Dar treaba tot am făcut-o. Când am venit, domnul Florescu nu mi-a zis nimic, dar cucoana m-a certat și eu i-am răspuns, și așa ne-am certat în parte.

La noi veneau întotdeauna la masă niște meșteri zidari cu bicicletele. Eu, mai în fiecare seară, mă plimbam cu bicicletele lor. Într-o seară, eu le cer bicicleta, să mă plimb cu ea. Ei mi-au admis. M-am plimbat cu ea pe acolo prin apropiere și în timpul ăsta se slăbește șurubul de la ghidon. Dar eu nu am știut nimic. Când mă întorceam acasă și voiam să trec Calea Plevnei, iată că vine un tramvai cu cai. Eu am vrut să mă feresc, dar ghidonul nu mai mergea cum trebuie din cauza șurubului. Și așa că dă tramvaiul peste mine. Eu am fost aruncat de linii la doi metri, iar bicicleta a rămas în picioarele cailor. Au călcat-o caii în picioare și a trecut și tramvaiul peste ea. Când m-am sculat și am văzut în ce hal e bicicleta, m-am luat cu mâinile de păr. Roata din față, furca, ghidonul, erau făcute praf. Trecuse fier prin fier. Numai decît, am luat-o în spinare și am dus-o la prăvălie. Eu le-am spus la meșteri să nu spuie lui Jupânul nimic, că o plătesc eu. Dar ei i-au spus. A doua zi am dat-o la reparat și m-a costat reparația 1480 de lei.

Tot în seara aceea mi-am rupt pantalonii în genunchi, când am căzut. Tot în seara aceea, m-am dus în pivniță ca să scot un kilogram de vin și nu știu cum am fost eu zăpăcit, că l-am scos amestecat cu țuică. Jupânul, cum a văzut așa, m-a certat și a spus să plec de la el. Chiar în

seara aceea am plecat și în timpul nopții am dormit la hotel. A doua zi am luat lucrurile, căci bani numai 200 de lei mi-a mai rămas din leafă, căci mi-a oprit ca să plătesc bicicleta. Aici am stat două luni.

După ce am plecat de la domnul Florescu, m-am dus în oraș. Trecând prin fața prăvăliei Cireșoia, mă vede domnul Zaharia, care avea prăvălie lângă Cireșoia. El vorbește cu domnul Lazăr că dacă mă vede, să-mi spuie că să vin îndărăt la Cireșoia. M-am dus, căci mă văzuse Zaharia și îmi spusese și am vorbit cu domnul Lazăr și chiar în ziua aceea mi-am adus bagajul la Cireșoia. În ziua aceea era duminică și eu am plecat la plimbare cu Profira. Ne-am dus pe la cimitirul Sfânta Vineri și am văzut mormântul lui Leonida Costea. De acolo am fost la un cinematograf și pe urmă am dus-o acasă. Iar a doua zi, luni, am intrat iar în serviciu la Cireșoia.

Și la Cireșoia am stat până am plecat militar, în ziua de 1 februarie, anul 1924. Îmi luasem socoteala cu cinci zile înainte, ca să mă odihnesc și eu. În ultima zi am fost la cinematograf, la Marconi și a jucat Biblia, adică Crearea Lumii de la Adam și Eva. A fost de o frumusețe rară. Iar în ziua de 3 februarie, anul 1924, am plecat militar.

Când am plecat, la toți le-a părut rău după mine. Bucătăreasa și cucoana încă au și plâns.

Aceste rânduri îmi reamintesc de copilărie. Scrise de mine însumi pe când eram în gardă la Ministerul de Finanțe.

Soldat Hârgău Costică
 Matricolul № 1590=
 Seria Armer. - 74184 - Litera. M.
 Seria Bucuristen. #3039 - Litera. D.
 Regimentul 1 Grăniceri
 Comp. 1° Instrucție Șahar
 Cotoveni, Bucuristen.
 Hârgău Costică
 1924
 1925=

Toată veniturile și
cheltuielile mele până
unde am exprimat cu
Dreptul. Adică de
când am plecat de
acasă și până am
plecat Militar.

Întret la S. Mărin		
Ioan Negeșcu cu	S.	B.
Secretarul comisiei,		
Leafo de pe an.	110=	
în trei ani total - -	330	
Partizat laeris - - - - -	500=	
Tota iam tinerii Mării.	830=	
Întret la Secher. Aici nu aveam leafo dar am.		
Partizat laeris în 20 luni	400	
Tota iam Cheltuiet eu.		
Întret la Trăian.		
În primul an leafo -	400	
În al doilea an leafo -	800	
În al treilea an leafo -	2000=	
În trei luni for leafo -	1200=	
Partizat laeris în tot timpul	650	
total lei - - - - -	4850=	

	Y.	B.		
Costigoi la Lucian	4	3.	chicut lei	6600 =
in trei ani si 3 luni	4850 =		Costigoi lauris in trei	
An trinis o casa	400		an si 3 luni lei	8450
Leu. Fratete George	4450 =		Total lei	15050 =
lond a vent la min	950		Trinis o casa	800
	4300 =		Primas	14250 =
Primas	4300 =		Leu. Fratete Ioan	150
Cheltuit eu in timpul			Roimor	14100 =
arte - tota eu total	2500 =		Pus la Banca	3600
Primas eu lei	1800 =		Roimor	10500 =
Pus la Banca	1200 =		Cheltuit pe stamne pe ghete	
Introt la Curcan			pe Distructie pe spartur	
eu sepe intru an	4800 =		In plus tot cheltuitile mele	
Prima de lei	6600		Cet tina an fost la hirono	9970 =
total lei	5100 =		Primas	530 =
Hot sepe an 3 luni	1200		Introt la St. Loren	
total lei	6600 =		eu luna, eu lei	800 =
			Hot a luni, fou	800
				1600 =

Trecut Lei -	1600 =
Portișet beuși în 2 luni -	1000
	<u>2600 =</u>
Reparat bicicletă lei -	1480
	<u>1720 =</u>
Pămas lei -	
Cheltuit eu în timpurile -	670 =
	<u>450 =</u>
Pămas eu lei - - -	
Scrie la Curioasă	
eu lei Lunar -	600 =
În 3 luni în 15 zile - -	2100 =
Pusa la Bancă lei -	1200
	<u>900 =</u>
Pămas eu lei - - -	
Cheltuit - - - - -	1200
	<u>780 =</u>
Pămas Lei - - - -	
Plecot în Armata eu	780 =
Ardeam depun - la	—
Bancă lei - - -	6000 =

Am plecot în Armata
eu laam în bușumar 780 =

La la la de Depuneri
Ardeam depun Lei - - - 6000 =

65